

Elen eller ålen?

- En analys av förhållandet mellan omprövning av vattenkraft och biologisk mångfald

Syfte och frågeställningar

- "Analysera vattenkraftsreformen utifrån ett biologisk mångfald-perspektiv"
 - På vilket sätt kan art- och områdesskyddet tillgodoses i omprövningsprocesserna?
 - Vilka risker med omprövningarna kan identifieras, i förhållande till art- och områdesskyddet?
 - Kan den nationella planens vägledning påverka hur art- och områdesskyddet tillgodoses inom ramen för de kommande omprövningarna?
 - Vilka risker med den nationella planen kan identifieras, i förhållande till art- och områdesskyddet?

Block 1: Den rättsliga regleringen

- Centrala bestämmelser/riskområden
 - En särskild bestämmelse om omprövning för moderna miljövillkor
 - Avsaknad av krav på specifik miljöbedömning
 - Myndigheternas begränsade möjlighet att utöva tillsyn och initiera prövning
 - Natura 2000-tillståndsprövning och artskyddsdispens i omprövningsprocessen

En särskild bestämmelse om omprövning för moderna miljövillkor

- 24 kap. 10 § miljöbalken
- Tillståndsmyndigheten ska upphäva, ändra och besluta nya bestämmelser och villkor i den utsträckning som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön
- Prövningen initieras efter ansökan av verksamhetsutövaren
- Bestämmelser och villkor som innebär att verksamheten avsevärt försvåras får beslutas endast om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm eller annan EU-rättslig bestämmelse.
- Central för tillgodoseendet av art- och områdesskydd

Avsaknad av krav på specifik miljöbedömning

- Motiv till icke-kravet
 - Prövningen ska inte kompliceras i onödan
 - Stämmer överens med andra förfaranden enligt 24 kap.
- Förslaget mötte motstånd
 - "Samråd och MKB är en förutsättning för fullgott underlag i prövningen"
 - "Stora kompletteringsbehov och utdragna processer"
 - "Sämre förutsättningar för att tillvarata allmänna intressen och risk för bristfälligt underlag, alternativt dålig processekonomi"
 - "Prövningarna liknar mer nyprövningar än omprövningar"
- Risk för att frågor kring Natura 2000 och artskydd inte får ta lika stor plats

Begränsad möjlighet att utöva tillsyn och initiera omprövning

- 11 kap. 27 § 2 st. MB
 - Verksamheten får fortsätta bedrivas i väntan på omprövning, om VU ansökt om prövning enligt NAP:en
- Nödvändigt för den nationella planens funktion
- Verksamheterna ska som utgångspunkt inte utsättas för tillsyn och åtgärder innan omprövningen inleds
- Begränsad möjlighet för myndigheter att ansöka om omprövning/återkallelse
 - Ska användas mycket restriktivt, och inte så att syftet med NAP:en för felas

Natura 2000-prövning och artskyddsdispens i omprövningsprocessen

- Aktualiseras N2000-tillståndsprövning?
 - "Natura 2000-tillstånd krävs inte för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001"
 - EU-domstolen har klargjort att medlemsstaterna kan vara skyldiga att pröva verksamheter som pågick redan innan Natura 2000-område utsågs, om de skadar eller stör de skyddade arterna eller livsmiljöerna på ett otillåtet sätt.
- Artskyddets förbudsbestämmelser och dispens
 - Tolknigen av avsiktsrekvisitet
- Undantaget "väsentligt/allt överskuggande allmänintresse"

Sammanfattande ord

- Reglerna som omger omprövning av vattenkraft och vilken ställning art- och områdesskyddet har i processen är i många delar otydliga och öppna
- Stort antal prövningar som ska genomföras = konsekvensen av varje enskild riskfaktor behöver inte vara så stor
- Risk för att resultatet av prövningarna inte resulterar i någon större förändring

Block 2: En nationell plan för moderna miljövillkor

- 11 kap. 28 § MB: "Planen ska ange en nationell helhetssyn i fråga om att verksamheterna ska föras med moderna miljövillkor på ett samordnat sätt med största möjliga nytta för vattenmiljön och effektiv tillgång till vattenkraftsel."
- Planens komponenter
 - Prövningsgrupper och tidsplan
 - Reglerförmåga och 1,5 TWh som riktvärde och planeringsmål
 - Regional samverkan

Prövningsgrupper och tidsplan

- Prövningsgrupper
 - Baserat på geografiska områden - huvudavrinningsområden
- Tidsplan
 - Omprövningarna ska genomföras under en 20-års period
 - Områden med höga naturvärden har i viss utsträckning prioriterats; dock fortfarande många år till prövning i vissa fall

Reglerförmåga och 1,5 TWh som riktvärde

- Reglerförmåga
 - Avgörande ställning inom svensk elförsörjning
 - Anläggningar med störst reglerförmåga ska påverkas i minsta möjliga mån
- 1,5 TWh som riktvärde och planeringsmål
 - Det ska eftersträvas att inte mer än 1,5 TWh produktion/år tas i anspråk för att genomföra miljöförbättrande åtgärder
 - Fördelat per huvudavrinningsområde → HARO-värden

Regional samverkan

- Krav på samverkan
 - Per huvudavrinningsområde
 - Möjliggör förståelse för åtgärders påverkan på varandra
 - Möjliggör överblick av miljö- och reglermässiga samband
 - Möjliggör integrering av frågor om N2000 och artskydd tidigt i processen?

Sammanfattande ord

- Den nationella planen kan påverka hur art- och områdesskyddet tillgodoses
- Tydligt fokus på att inte förlora reglerkraft
- N2000 och artskyddet betraktas som ett hinder mot effektiv tillgång till vattenkraftsel
- Reformen ska vara ett steg i rätt riktning men riskerar att inte medföra så stora, och ur ett biologisk mångfald-perspektiv önskvärda, effekter